

Φ6

Λιλή Μακράκη: «Ελευθέριος Βενιζέλος 1864-1910. Η διάπλαση ενός εθνικού ηγέτη».
Έκδοση Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, μετάφραση Τάκης Κιορκής, σελ. 570, Αθήνα 1992.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

**Τα χρόνια της Κρήτης
- και της νιότης**

Μια ενδιαφέρουσα έρευνα για την σχετικά άγνωστη Κρητική περίοδο του Βενιζέλου, ως το 1910, όταν άρχισε η πολιτική του σταδιοδρομία στην Ελλάδα

Της ΧΑΡΑΣ ΚΙΟΣΣΕ

Ο ΠΩΣ δηλώνεται από τον τίτλο, το βιβλίο αυτό της Λιλής Μακράκη¹ πραγματεύεται τα πρώτα χρόνια της ζωής του Ελευθερίου Βενιζέλου, αυτά που ονομάζουμε Κρητική περίοδο, και επιχειρεί να φωτίσει την προσωπικότητα του μεγάλου πολιτικού μέσα από τους κοινωνικούς, δημογραφικούς και πολιτικούς παράγοντες που είχαν διαμορφωθεί στην Κρήτη τα τελευταία 25 χρόνια του περασμένου αιώνα, όταν είχε κορυφωθεί ο ανταγωνισμός των Μεγάλων Δυνάμεων στην Ανατολική Μεσόγειο.

Βεβαίως, υπάρχουν πολλές μελέτες και έχουν γίνει πολλές έρευνες, όπως και έχουν δημοσιευθεί άλλα τόσα βιβλία για τη ζωή και το έργο του Ελευθερίου Βενιζέλου. Όμως, τα περισσότερα αφορούν την περίοδο μετά το 1910, όταν είχε πια καθιερωθεί η ηγετική προσωπικότητα του μεγάλου πολιτικού ανδρός.

Η Κρητική περίοδος του Βενιζέλου, τα χρόνια δηλαδή από τη γέννησή του στις Μουρνιές Χανίων το 1864 ως το 1910, όταν άρχισε η πολιτική του σταδιοδρομία στην Ελλάδα, παραμένει σχετικά άγνωστη, παρ'όλο που υπάρχουν αξιόλογες μονογραφίες και για τα εφηβικά του χρόνια (Τωμαδάκης) και για την Επανάσταση του Θέρισου (Σβολόπουλος). Σε αυτήν ακριβώς την περίοδο επικεντρώνεται το ενδιαφέρον της έρευνας αυτής και πιο συγκεκριμένα στον ρόλο που διαδραμάτισε ο Βενιζέλος στην

τελική φάση του Κρητικού ζητήματος.

Το βιβλίο είναι αποτέλεσμα μιας πολύχρονης αναδίφησης που έκανε η συγγραφέας σε δημόσια, δημοτικά και ιδιωτικά αρχεία όχι μόνο στην Κρήτη και στην Αθήνα, αλλά και σε πολλές βιβλιοθήκες του εξωτερικού. Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί και η τύχη που είχε η κ. Μακράκη, η οποία πρόφθασε να καταγράψει σημαντικές προφορικές μαρτυ-

ρίες από την πρώτη γενιά απογόνων των φίλων και συνεργατών του Βενιζέλου. Όλα αυτά τα στοιχεία και τα ντοκουμέντα, χάρη στη σύγχρονη μεθοδολογία επεξεργασίας του υλικού που χρησιμοποιήθηκε, δίνουν μια νέα διάσταση στις διάφορες πτυχές της προσωπικότητας του ηγέτη.

Η συγγραφέας υποστηρίζει πως το παράδοξο της εντυπωσιακής πολιτικής τροχιάς του Ελευθερίου Βενιζέλου είναι η

εναλλαγή του ρόλου του τολμηρού επαναστάτη με αυτόν του νομομαθούς που παραμένει προσηλωμένος στις νομότυπες διαδικασίες. Ωστόσο, τα πρώτα χρόνια της ζωής του εθνικού ηγέτη στην Κρήτη ήταν σημαντικά για τη διάπλαση της προσωπικότητάς του. Το βιβλίο μελετά τις σχέσεις του Βενιζέλου με το οικογενειακό του περιβάλλον, τη στενή σχέση με τον πατέρα του και τις μαθητικές του επιτυχίες επί-

Κ
V
αν
«σ
γο
ζε
το
πρ
γδ
το
η
Π
λί
τη
Χ
έλ
έν
χέ
τε
ρ
μι
λι
λο
το
«
π
το
κ
κ
Α
φ
α

**Ο Βενιζέλος νεαρός
δικηγόρος στην Κρήτη,
το 1908. Στην απέναντι
σελίδα, ο στόλος των
Μεγάλων Δυνάμεων
στον Κόλπο των Χανίων
και το Ακρωτήριο**

σης, τις γυμνασιακές και πανεπιστημιακές του σπουδές, που περατώθηκαν εκτός Κρήτης, τα χρόνια δηλαδή που ο ίδιος ως μαθητής και φοιτητής άρχισε να ανεξαρτητοποιείται και να γνωρίζει τους πολιτικούς θεσμούς της Ελλάδας, πριν ξαναγυρίσει στην Κρήτη για να αναμειχθεί ενεργά με το Κρητικό ζήτημα.

Γράφει η κ. Μακράκη: «... Όταν γεννιόταν, μαινόταν στην Κρήτη μια εθνική εξέγερ-

ση και η αστική χριστιανική κοινωνία του τόπου, στην οποία ανήκε και η οικογένειά του, επάνδρωνε την επαναστατική ηγεσία της με σημαντικά στελέχη. Μεγάλωσε μέσα σε ατμόσφαιρα αναστάτωσης, αβεβαιότητας και φόβου...».

Η παιδική και η εφηβική του ηλικία, η έναρξη του επαγγελματικού του δίου ως δικηγόρου αρχικά και κατόπιν ως δημοσιογράφου και εκδότη της φιλελεύθερης εφημερίδας «Λευκά

Όρη», υπήρξαν καθοριστικοί παράγοντες στη διαμόρφωση της πιο εντυπωσιακής πολιτικής φυσιογνωμίας της νεότερης Ελλάδας. Όπως αναμφισβήτητα τεράστιο ρόλο έπαιξε και ο πρόωρος θάνατος της γυναίκας του, για την οποία έτρεφε μια ξεχωριστή αγάπη. Όλοι αυτοί οι εξαιρετικοί σημαντικοί σταθμοί για τη διάπλαση της προσωπικότητας αυτού του μεγάλου ανδρός εξετάζονται τώρα κάτω από νέο πρίσμα και με τη βοήθεια άγνωστων ως τώρα

στοιχείων και μαρτυριών που εντόπισε η συγγραφέας στη μακρόχρονη έρευνά της.

Ετσι, τελικά, με το βιβλίο αυτό φαίνεται πως αν η σταδιοδρομία του Βενιζέλου ως πολιτικού μετά το 1910 υπήρξε η λαμπρότερη στη νεότερη ελληνική ιστορία, τα πρώτα 45 χρόνια που έζησε και πλάστηκε η προσωπικότητά του στην Κρήτη ήταν που καθόρισαν την πολιτική φυσιογνωμία του μεγάλου εθνικού ηγέτη· ενώ παράλληλα η έρευνα ρίχνει νέο φως στην Κρήτη και στα γεγονότα που διαδραματίστηκαν εκεί στο τέλος του περασμένου αιώνα και στις αρχές του δικού μας.

Ειδικά γι' αυτό το σημείο ο καθηγητής κ. Β. Σφυρόερας, κατά την παρουσίαση αυτού του βιβλίου, που έγινε στις αρχές Ιανουαρίου από το ΜΙΕΤ, αναφέρθηκε στα δύο τελευταία κεφάλαια - «Ο τελευταίος απελευθερωτικός αγώνας (1897-1898)» και «Από την Αυτονομία στην Ένωση» - και είπε:

«Στις σελίδες των κεφαλαίων αυτών η κυρία Μακράκη κυριολεκτικά ανατέμνει την εποχή και αξιολογεί τις ενέργειες των πρωταγωνιστών με ευθυκρισία, με νηφαλιότητα και με συνεχή προσπάθεια να επισημάνει τα τρωτά σημεία και τα θετικά στοιχεία της πολιτικής του Βενιζέλου στην Κρήτη και των συνεργατών του. Αποφεύγει την υπερβολή που θα οδηγούσε στην αγιοποίηση και απομυθοποίηση, χωρίς όμως να δεβηλώνει, γεγονότα που έχουν περιβληθεί με τον πέπλο του θρύλου».

1. Η κ. Α. Μακράκη είναι καθηγήτρια Νεότερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Regis των ΗΠΑ και επισκέπτρια καθηγήτρια στο Harvard, Boston College και στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.